

tfs

Tidsskrift for

Sjelesore

MENIGHEDSFAKULTETET
BIBLIOTEKET

Gud se

1 · 202

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli: Gud ser	2
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Morten Hansen Hunstad: Som vinden stryker mine kinn Bidrag til et sjælesorgverksted om dåpen	5
Kamille Nygård: Her og nu – det kristne fællesskab som sjælesorgsrum	16
Daniel J. Louw: The COVID-19 pandemic: From paralysis and escapism to embracement and enjoyment of life in a spiritual fortigenetics of orthopathia (misericordia) – directives for pastoral caregiving	32
Svein Bjarte Mangersnes: Pastoralklinisk utdanning i Norge feirer 50 og 70 år	54
Stig Heskestad: Blikket – oversett og undervurdert?	61
Diktet: <i>Nærhet</i> av Stein Mehren	73
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Maria Jakobsen og Martin Jakobsen: Verken psykolog eller kirkelig forkynner Diakoners forståelse av rollen som sjælesørger og bruk av kirkelige ressurser	74
 <i>tfs Litteratur</i>	
Bent-Inge Misje: Hvor ble du av, mitt barn? Om kirkens behandling av dødfødte	92
Kirsti Hole: Dit du følger meg Dikt	93

Innhold

Gunnar Fagerli og Kyrre Klevberg: Når livet ikke kan leves	98
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Eirik Nyfeldt Bø: Sjelesørgerisk refleksjon over gravferdsandakt ved selvmord	102
Eivind Hauglid: Det vanskelege spørsmålet – om korleis Kirkens SOS møter dei som har tankar om at dei ikkje orkar å leve lenger, og om kva det gjer med dei frivillige å møte innringarar med sjølvmordstankar	111
Ole Hartling: Selvmord og hjælp til selvmord – vore korte domme	125
Diktet: <i>Ensomhet I</i> av Gunvor Hofmo	139
Jon-Erik Bråthen: Brå og uventet død – Beskrivelse og refleksjoner etter pårørendesamlinger i Forsvaret	140
Kyrre Klevberg: Intervju med Lars Mehlum	152
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Svein Olaf Thorbjørnsen: Selvmord – helt uten etisk legitimitet i en kristen kontekst?	160
 <i>tfs Litteratur</i>	
Lone Vesterdal og Thomas Gudbergsen (red.): Sjælesorg i bevægelse En introduktion til hovedspor i sjælesorgens teologi og praksis i Danmark	181

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli: Skjønnhet, lengsel og teologi	188
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Kyrre Klevberg: The Word became flesh – An incarnational pattern of military chaplaincy	191
Svein Rise: Liljen på marken og skjønnheten	206
Liselotte J. Andersson: När längtan leder oss	219
Christian Busch: »At høre en engel tale« – sjælesorg og æstetik under Corona-epidemien	230
Diktet: <i>Eit andlet opnar seg</i> av Jon Fosse	245
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Ståle Johannes Kristiansen: Lengsel etter opprinnelig glede i <i>Fra Angelicos bilder</i>	246
Elisa Stokka og Einar Eidsaa Edland: Framtidens sjelesørgere Lærings-teoretiske perspektiver på profesjonsutdanning i sjelesorg ved MF vitenskapelig høyskole	269
Leif Andersen: Skam i sjælesorgens rum	286
Intervju med Marianne Rodriguez Nygaard	309

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli: Makt i sjælesorgen	98
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Marit Bunkholt og Beate Indrebø Hovland: Hvor skal jeg gjøre av meg selv? «Medforfatterskap» som sjælesørgerisk mulighet	102
Elisabeth Fehn Olsen: Makt til å reise opp DELKs oppgjør med egen historie	119
Arne Lie: Beraren – mennesket og Gud Sjælesørgerisk perspektiv på verbet «å bere» – med særleg vekt på «Han bar våre sjukdomar» (Jes 53,4–5)	133
En Gud å lene seg mot Intervju med domprost Anne-May Grasaas	147
Diktet: <i>Lovsong</i> av R. S. Thomas	157
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Jan-Olav Henriksen: Sjælesorgens normativitet	158
 <i>tfs Litteratur</i>	
Møter med sårbare sinn Gordon Johnsen og Modum Bads Nervesanatorium	174

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli: Tidsskrift for Sjelesorg 40 år!	187
Tidsskrift for Sjelesorg – en gave til sjelesørgere	190
»Det var lidt som om Norge og Danmark skulle holde hinanden i hånden!« Hilsen fra den danske redaktionsgruppe	191
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Øyvind M. Eide: En oppgave ulik alle andre	193
Sjur Isaksen: Fornuft og følelser Tidsskrift for Sjelesorg gjennom 40 år	196
Berit Okkenhaug: Sjelesorg, teologi og forkynnelse – en historisk reise i et kvinnekoperspektiv	208
Leif Gunnar Engedal: Jordens sang og sjelens klage Sjelesorg og teologi i klimakrisenes tid	216
Leif Andersen: »Hvad er da et menneske ...«	233
Jaco J. Hamman: Pastoral care and an <i>imago Dei</i> for the Technological Age	248
Kristin Moen Saxegaard: Kapitler i Livets bok Møte mellom fortellinger i Bibelen og i sjelesorgens rom	265

Daniel J. Louw The Spiritual Crisis of «Caution Fatigue» and Human Imperfection in the Covid-19 Pandemic Unmasking Eudaemonic Happiness within an Ethos of Hospitable Repositioning and Iconic Vision of Life	279
Diktet: <i>Nå</i> av Kolbein Falkeid	299
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Marit Aalen: Når fremtiden ikke åpner seg Peer Gynt i lys av Bloch og Freud	300
Einar Eidsaa Edland: Sjelesorg som traumesensitiv praksis	320
Anne Hege Grung: Tros- og livssynsplural sjelesorg Noen grunnleggende spørsmål og refleksjoner	339
Hilde Frøkedal: Patients' meaning-making in existential groups led by healthcare chaplains Bridging pastoral care and psychology of religion	352
Christine Tind Johannessen: Sophias kærlige blik Tillid og treenighed som forandringsgrundlag i sjælesorgssamtaler med stressramte studerende	373
 <i>tfs Litteratur</i>	
Begjær, sårbarhet og tro Kritiske blikk på seksualitet, kjønn og religion	392

Innhold

Gunnar Fagerli og Kyrre Klevberg: Skyld og skam som menneskeliggjør	2
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Marie Farstad: Å eie og utholde egen skam Hvordan kan det bidra til modning, vekst og ansvarlighet?	5
Kjersti Nedreskår: Skyldfri himmel Om skyld og ansvar i et eksistensiell-psykologisk perspektiv	12
Ingeborg Erikstein Krager: Min båt er så liten og havet så stort Erfaringer med tro som livskraft hos rusavhengige	26
Diktet: <i>Mea maxima culpa</i> av Jens Bjørneboe	41
Odd Gjøen: «Ta ikke skylden fra meg, men kom ikke her med syndeprat!»	42
Skyld, tilgivelse og forsoning Intervju med Paul Leer-Salvesen	54
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Marit Aalen: Peer Gynt – Jeg vet at jeg har skyld, men tåler det ikke	62
Tormod Kleiven og Svein Granerud: Ansvarliggjøring som frigjør Hvordan hjelpe mennesker til å vedstå seg sin skyld?	84
 <i>tfss Litteratur</i>	
Systematisk teologi	102

Innhold

Gunnar Fagerli og Kyrre Klevberg:

Rommet av Gud

106

tfs Erfaring, fag og kultur

Kirsti Evensen Bjåstad:

Den overgrepssatte og kirken

Teologi nedenfra, nedenfrablikket og innenfrablikket

109

May Bente Stuart Matre:

Kan man tro seg fri fra skam?

Hvordan kan kristen teologi, tolkning og

forkynnelse påvirke opplevelsen av skam?

123

Maria Stensvold Ånonsen:

«Hvordan kan det komme snø ned fra himmelen om den brenner?»

Om kristen forkynnelse og barns behov

141

Størst, sterkest, sist av alt

Hans-Jacob Kinge om Kristian Schjelderup

145

Diktet: *Vi skal møtes når dette er over* av Hans-Olav Mørk

155

tfs Vitenskapelig

Morten Hansen Hunstad:

Dåpens betydning for sjælesorgen

Å hente inn aspekter ved dåpsbudskapet i samtaler med døpte

156

Stine Torp Løkkeberg og Frank Oterholt:

Presters emosjonelle opplevelser og erfaringer

med å overbringe dødsbudskap

172

tfss Litteratur

Helbredelse

189

Rörelsen i stillhet och kraft

192

Innhold

Gunnar Fagerli og Kyrre Klevberg: Håp og forankring	203
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Elisabeth Thorsen: Å gjøre håp i pandemiens tid	207
Bjarte Leer-Helgesen: Velsignelsens vidunderlige håp	218
Lena Ekberg och Christina Lindgren: Om liv som blev alldelvis för kort	228
Inger og Roald Linaker: Når livet går i tusen knas	240
Anne Berger Jørgensen: «Jeg må jo klappe mens jeg husker det!» Hva kan «håp» bety for personer med demens og sjælesørgerne deres?	251
Diktet: <i>Har du fyr</i> av Ola Bremnes	265
Arne Braut: Kirkekaffe som sjælesorg Narrativ sjælesorg ved Alzheimers sykdom	266
Sykehusprestene ved Lovisenberg Diakonale Sykehus: Lidelse, forgjengelighet og død Sykehusprestjeneste i møte med menneskelivets grunnvilkår	279
Harald Hegstad: Håpet er den største kraft på jord Det kristne håpet i Svein Ellingsens salmer	293

Innhold

Gunnar Fagerli: Menigheten som sjælesorgens rom	2
<i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Sjur Isaksen: Sjælesorg i menighet	5
Margit Lovise Holte: Samtalens velsigna gaver Nokre perspektiv på sjælesorg og prestetenesta i lokalkyrkjelyden	18
Valborg Orset Stene: Samtaler i kirken	36
Sara Jacobsson Grip: Att bygga en själavårdande församling	50
Diktet: <i>Jeg tror</i> av Donna Bakkerud	59
Lars Kruse: Kirkegården som sjælesørgerisk rum	60
Himmel over livet Intervju med Rigmor Dahl	68
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Hans Stifoss-Hanssen, Anne Hege Grung, Anne Austad og Lars Johan Danbolt: Sjælesorg i bevegelse Kerygmatisch, konfidentorientert, dialogisk sjælesorg – møte mellom teoretiske posisjoner og et empirisk materiale	75
<i>tfss Litteratur</i>	
Nattens farger	96
I møte med lidelsen Finnes det en kjærlig Gud?	97

Innhold

Gunnar Fagerli: Samtalens muligheter	106
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Eli Landro: Systemiske perspektiver på samtalen i en sjelesørgerisk kontekst	109
Steen Bonde: Fremmedgørelse og resonans – et sjælesørgerisk perspektiv	123
Morten Hansen Hunstad: Så samtalen forblir sjelesorg Refleksjoner rundt noen negative intervensioner i sjelesorgsamtalet	136
Diktet: <i>Pasjon</i> av Ronald Fangen	151
«Guds menighet er jordens største under» Hans-Jacob Kinge om Ronald Fangen	152
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Børre Olsen: Forskning på nær-døden-opplevelser Noen historiske linjer	161
Roald Iversen: Jeg er avsnittet som mangler i teksten jeg underviser i Om autentisitet, autonomi og personlig ansvar i kristen sjelesorg	180
 <i>tfs Litteratur</i>	
Hei, Skam En bok om følelsen av skam, hvorfor den oppstår og hva den gjør med oss	197

Innhold

Gunnar Fagerli og Kyrre Klevberg: Kropp, inkarnasjon og sjælesorg	203
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Leif Gunnar Engedal: Kroppen og ånden i sjælesorgen Et kritisk memento fra «tradisjonen»	207
Sjur Isaksen: Hudens sakrament Berøring i evangeliet og i sjælesorgen	213
Marit Gunnarsdotter Helvig: Å berøre og bli berørt Den ulykkelige fysiske berøringen	225
Anne Mette Berg: Længslen efter berøring En refleksjon over fænomenet hudsult og kroppens plads i kristendommen	234
Astri Hognestad: Avmaktens språk Om følelser, hvordan de påvirker kroppen, og betydningen av bearbeiding	246
Harald Nydal: «Minding the body» Oppmerksomhet om og forståelse av hvordan kroppen formidler seg selv	260
Diktet: <i>Vinter-Kristus</i> av Hans Børli	271
Ingvild Knudsen Hammersnes og Ane Kristin Koller Sundnes: Sannelig, våre sykdommer tok han på seg, og våre smerter bar han? Om kropp, sykdom og identitet i sjælesorgen	272

Leif Andersen: Kroppens krygma	285
Marit Skjeggestad: En julemeditasjon	300
Haavar Simon Nilsen: Levande mysterium	306
Elin Vangen: Julebudskapet i et sjelesørgerisk perspektiv Noen refleksjoner og en preken	313

tfs Vitenskapelig

Jan-Olav Henriksen: Begjær og sårbarhet Kroppen som den inkarnerte Guds bilde	320
---	-----

tfs Litteratur

Vad tjänar det till att prata? Om nödvändigheten att få komma till tals	335
Att öppna ett slutet rum Själavård och ekklesiologi	336
Rustad för själavård Det autentiska mötets grundläggande faktorer	337
Identitet och uppdrag Själavård när livet går sönder	339

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli:

Å ha en Gud – som ser meg

2

tfs Erfaring, fag og kultur

Roald Iversen:

Hva vil det si å *ha* en gud? Hvilken Gud kan *kristne* ha?

4

Eivind Kjerstad Nilsen:

Et resignert håp

Å gi alvorlig syke pasienter en reorientering av håpet ved livets slutt

8

Ane Thorp Steinsvåg:

Prestebarn, gudsrelasjon og sjælesorg – noen perspektiver

22

Roald Iversen:

«Vi kom aldri så langt som til dåpen»

Hva gir Gud oss i dåpen? Elsker Gud udøpte barn som dør?

36

Diktet: *Människors möte* av Hjalmar Gullberg

41

Livsgnisten

Hans-Jakob Kinge om Gordon Johnsen

42

tfs Vitenskapelig

Thomas Gudbergsen

Gud er en Gud, der ser – skabende

En sjælesorgsorienteret læsning af historien om Hagar i 1 Mos 16,7–14

51

Egil Sjaastad:

Guds forsyn i Lina Sandells sanger

66

Inger Ma Bjønnes til minne

83

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli: Lytte, lære, endre	90
<i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Roald Iversen: Den hengte Messias Kristen sjelesorg i en flerkulturell kontekst. Kan fortellingene om Jesu lidelse og død og vitnesbyrdene om hans oppstandelse være en frigjørende kraft for alle mennesker?	93
Olav Øygard: Refleksjoner om kirkeasyl og kristen sjelesorg i flerkulturell kontekst – med bakgrunn i erfaringer fra 1990-tallet	106
Marius Timmann Mjaaland: Sjelesorg, kristologi og ideologi	109
Silje Sjøtveit: Diakonal respons på Roald Iversens essay <i>Den hengte Messias</i>	113
Diktet: <i>En røst i vinden</i> av Hans Børli	123
Nils Terje Lunde: Tros- og livssynsinkluderende sjelesorg?	124
Ingvild Knudsen Hammerses og Ane Kristin Koller Sundnes: Chaplaincy på norsk Inntrykk og refleksjoner fra konferanse 2	137
Lise Husebø og Michael Gritzman: Sjelesorg på jødisk	144
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Megan X og Marianne Rodriguez Nygaard Finnes det noe sted å kalle hjemme? Når lidelsetrykk øker etter konvertering fra islam til kristendom	155
<i>tfs Litteratur</i>	
Mestring av sorg	173
Altid allerede elsket	177

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli:
Jordbunden og himmelvendt

188

tfs Erfaring, fag og kultur

Leif Gunnar Engedal:
Guds hjerte og menneskets sjel
Momenter til analyse av sjælesorgens teologiske og dynamiske egenart

193

Leif Gunnar Engedal:
«Guds hjerte» og «menneskets sjel»
Noen tanker etter lesning av en 25 år gammel tekst

218

Sjur Isaksen:
Forankring og hengivenhet
Leif Gunnar Engedals bidrag til og betydning for norsk sjælesorg

224

Helle Møller Jensen:
Sjælesorgens udvikling i Danmark – nye tendenser

236

Helmut Weiss:
Pastoral care in difference
Intercultural and interreligious care of people

247

Tor Johan S. Grevbo:
Sjælesorgens identitet og særpreg
Tre sentrale kjennetegn

259

Diktet: *Kom ikkje med heile sanningi* av Olav H. Hauge

279

Kyrre Klevberg:
Det du ser, er ikke alt
Noen perspektiver på ikoner og sjælesorg

280

Kristin Moen Saxegaard:
Håpstegn
På leting etter små ord som bærer 296

Jon-Erik Bråthen:
«Det var som ei såpeboble sprakk»
Åndelig-eksistensielle temaer i pasienters narrativer 306

«Det som ingenting er, det utvalgte Gud seg»
Intervju med Ingeborg Bø 321

tfs Vitenskapelig

Roald Iversen:
«Den fremmedes stemme»
Mikhail M. Bakhtins filosofi – et viktig bidrag til kristen sjelesorgteori 328

Daniël J. Louw:
Wholeness and Human Well-Being in a Pastoral Anthropology
within the Theoretic Paradigm of Stereometric Thinking
Towards a Spiritual and Integrative Approach in Cura Animarum 342

tfs Litteratur

Sjelesorg i teori og praksis
– en lærebok og håndbok med mange perspektiver 377

Innhold

Gunnar Fagerli: Tilgi mer enn Gud?	2
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Astri Hauge: Skal vi tilgi mer enn Gud?	4
Paul Leer-Salvesen: Tilgivelsens tvetydighet	18
Ragnhild M. Bø: Tilgivelse og tilhørighet Noen refleksjoner omkring Rembrandts <i>Den bortkomne sønnen</i>	23
Diktet: <i>Det begynner å ligne et liv</i> av Ole Paus	31
Lavmælte rop fra en åskehaug Hans-Jacob Kinge om Elie Wiesel	32
Frank Oterholt: Spanske dager fylt med sorg	41
Intervju med Tormod Kleiven: Fra søndagsskolegutt til forskningssjef	57
En bauta er borte Minneord ved Göran Bergstrands bortgang	66

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli:

Om å be

74

tfs Erfaring, fag og kultur

Hilde Sanden-Bjønnes:

Bønn som livsspråk

78

Per Oskar Kjølaas:

«Aldri redd for mørkets makt»?

90

Velsignelse av hus og familier – noen praktiske erfaringer

Jan-Olav Henriksen:

Å be om heling – eller ikke?

98

Gunnhild N. Hermstad og Johne Stødle:

Bønn på ungdomsleir

106

En samtale om forbønnspraksis

Diktet: *Bønnen* av Herman Wildenvey

115

tfs Vitenskapelig

Elisabeth Mæland:

Tilknytning og bønn

116

Sammenhenger mellom tilknytningserfaring og opplevd relasjon til Gud i bønn

Marianne Rodriguez Nygaard, Anne Austad og Tormod Kleiven:

133

Helende erfaringer og den levde kroppen. Vendepunktopplevelser

tfs Litteratur

Bakenfor ord og tanke

155

Om kontemplasjon og sentrerende bønn

Innhold

Kyrre Klevberg og Gunnar Fagerli:
Fortrolige rom og reformatorens sjelesorg

163

Tauhetsplikt i sjelesorgen

tfs Vitenskapelig

Kjartan Leer-Salvesen og Pål Morten Andreassen:
Tauhetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt for sjelesørgere
i Den norske kirke

166

tfs Erfaring, fag og kultur

Dina Willemse og Marit Bunkholt:
Kirkelig ansattes samtaler med barn og ungdom
Situasjonsforståelse, tauhetsplikt og skjønn

184

Torbjørn Olsen:
Katolsk skriftemål og tauhetsplikt

198

Elmo Due:
Tavshedspligt i dansk kontekst

209

Sten Elmberg:
En belysning om den absoluta tystnadsplikten inom Svenska kyrkan

215

Luther – sjelesørgerisk reformator

Salmen: *Nå ber vi Gud, Den Hellig Ånd* av Martin Luther

223

tfs Vitenskapelig

Tor Johan S. Grevbo:

En sjelesørgerisk reformasjon

Aktuelle impulser fra Luthers sjelesorg

223

tfs Erfaring, fag og kultur

Knut Alfsvåg:

Resonans på nådens frekvens:

Luthersk antropologi som sjelesørgerisk utgangspunkt

240

Marianne Bach:

Læsefrugter:

Luthers sjælesørgeriske brev til Spalatin

253

Dan K. Månsson:

Sjælesørgeren Martin Luther

265

Arne Austad:

Om den unge Martin Luther

Psykiske og eksistensielle problemer

278

Førstelektoren som lærer av studentene sine

En samtale med Sjur Isaksen

293

tfs Litteratur

Kroppen og ånden 2

299

Innhold

Gunnar Fagerli:
Ungdom og sjelesorg

2

tfs Erfaring, fag og kultur

Liv Hilde Myrset Briså og Mariann Solberg Lindtjørn: Medvandring med ungdom i sårbare livssituasjoner – en teoretisk og empirisk beskrivelse av det ungdomsdiakonale samtaletilbudet 13–20	5
Dina Willemse: «... Face-to-face blir altfor synleg og sårbart» Ungdom, skam og openheit på Kirkens SOS-chat	22
Diktet: <i>Til ungdommen</i> av Nordahl Grieg	35
Johne Stødle: Kjære Gud. Du vet hva jeg mener Om ungdom og bønn	36
Kjellaug Andresen: Sjelesorg med ungdom	51
Pål Ketil Botvar og Ann Kristin Gresaker: Forandre for å bevare i kristent ungdomsarbeid? Nye tilnærningsmåter til temaene rusmidler og seksualitet	65
Ungdom og selvskading Intervju med Karen Marie Lereim Sævareid om selvskading, kirke og sjelesorg	81

Innhold

Gunnar Fagerli:

Gå ved min side

90

tfs Erfaring, fag og kultur

Kari Veiteberg:

Gudsteneste og sakrament som hjelp til fornya håp,
tillit og tru, med utgangspunkt i gatenært arbeid

92

Anni L. Albæk:

Den skamfulde ensomhed

107

Diktet: *Noe* av Hans Børli

117

Gunnar Fagerli:

Isak ser tilbake

118

Med et språk som blomstrer

Hans-Jacob Kinge om Karsten Isachsen

121

tfs Vitenskapelig

Lisa Rudolfsson:

Gå vid min sida

130

Prästers/pastorers och konfidenters erfarenheter av
att samtala om sexuella övergrepp i själavård

Tormod Kleiven:

Makt til å tilgi

151

Guds tilgivelse og mellommenneskelig tilgivelse
sett i et maktanalytisk perspektiv

tfs Litteratur

Hvordan krenkede barn blir syke voksne

169

Kroppen og ånden 1 – Sjælesorgens basis

171

Innhold

Gunnar Fagerli: Sjelesorg i fengsel	266
<i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Kjell Arnold Nyhus: «Når jeg ser meg selv, oppdager jeg de andre» Om rehabilitering i Kriminalomsorgen	269
Anders Norman Harboe: Håpet om fellesskap Om menneskeverdets betydning for sjelesørgisk praksis	285
Kjersti Wernø: Sjelesorg bak murene Mitt møte med kvinner fra ulike trostradisjoner	299
Diktet: <i>Håndtrykket</i> av Arnold Eidslott	311
Kamille Nygård: Fængslet som magtrum En fænomenologisk undersøgelse af sjælesorgens rum i et fængsel	313
Ragnhild Feyling: En verdig løslatelse Reaksjoner og støttebehov i løslatelsesøyeblikket	325
Hellig rom bak høye murer Intervju med fengselsprest Reidar Faanes	340
<i>tfs Litteratur</i>	
Hvis jeg har en sjel Fortellinger fra klosteret i fengselet	349

Innhold

Gunnar Fagerli: Ungdom og sjelesorg	2
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Liv Hilde Myrset Briså og Mariann Solberg Lindtjørn: Medvandring med ungdom i sårbare livssituasjoner – en teoretisk og empirisk beskrivelse av det ungdomsdiakonale samtaletilbudet 13–20	5
Dina Willemse: «... face-to-face blir altfor synleg og sårbart» Ungdom, skam og openheit på Kirkens SOS-chat	22
Diktet: <i>Til ungdommen</i> av Nordahl Grieg	35
Johne Stødle: Kjære Gud. Du vet hva jeg mener Om ungdom og bønn	36
Kjellaug Andresen: Sjelesorg med ungdom	51
Pål Ketil Botvar og Ann Kristin Gresaker: Forandre for å bevare i kristent ungdomsarbeid? Nye tilnærningsmåter til temaene rusmidler og seksualitet	65
Ungdom og selvkadning Intervju med Karen Marie Lereim Sævareid om selvkadning, kirke og sjelesorg	81

Innhold

Gunnar Fagerli: Uten følelser, ingen endring	2
<i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Kari Halstensen: Uten følelser, intet menneske	5
Egil Grandhagen: Et rom for erfaringen? Fra min egen personlige reise	19
Sjur Isaksen: Hva følte Jesus? Om inkarnasjon og følelser	28
Diktet: <i>Nær vårkveld</i> av Gunvor Hofmo	39
Steen Bonde: Faste – for menneskets skyld	40
Rom for følelser i sjelesorgsamtalet? En samtale mellom Hans Stifoss-Hanssen og Esther Marie Lier	46
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Hege Kristin Ringnes: Sjelesorg og emosjonsregulering Perspektiver og strategiske ressurser i kristen sjelesorgpraksis	59
<i>tfs Litteratur</i>	
Forståelse og fordypning Perspektiver på den sjelesørgeriske samtaLEN	78
Kære Martha Ord om Gud til et liv med stress	80
Bud bærer Samtaler ved plutselig død	82
Når Gud er tavS	84

Innhold

Gunnar Fagerli:
Nødvendige innsikter fra religionspsykologien 90

tfs Erfaring, fag og kultur

Leif Gunnar Engedal:
Fra fortvilelsens skrik til ekstasens jubel 92
Følelsenes plass i den religiøse erfaringen

Diktet: *Peter, den sterke* av André Bjerke 107

Kari Halstensen:
Terapi som søker et møte mellom indre guds bilde og livserfaring 108
– en teoretisk og klinisk beskrivelse av VITA-modellen

Ane Kristin Koller Sundnes:
Hvor lenge, Herre? Vil du glemme meg for alltid? 135
Religionspsykologisk kunnskap som ressurs i møte med livsødeleggende tro

tfs Vitenskapelig

Tatjana Schnell:
Mening og livsbetyding: Tilgang til en eksistensielt orientert sjelesorg 151
og rådgiving

tfs Litteratur

Religionspsykologi 173

Innhold

Gunnar Fagerli: Tverrfaglig kunnskap, sjelesorgfaglig kompetanse og åpne rom	258
 <i>tfs Erfaring, fag og kultur</i>	
Elisabeth Thorsen: Hellige rom i en tid av kaos Refleksjoner fra arbeidet som prest i Oslo domkirke etter 22. juli 2011	261
Jon Fosse: Lysande mørker Ni songar	272
Eli Glomnes: Gud er kjærlighet, sies det. Men hva betyr det?	275
Diktet: <i>Romanska bågar</i> av Tomas Tranströmer	289
Arne Austad: Når noen trenger seg inn i det innerste rommet Om åndelige overgrep	290
Fagkunnskap bidrar til framtid og håp Intervju med sykehusprest Inger Ma Bjønnes	307
Leif Gunnar Engedal: Religionspsykologisk innsikt og kunnskap – verdt å lytte til i sjelesorgen?	314

Innhold

Gunnar Fagerli:
Sjelesorg, teologi og erfaring 2

tfs Erfaring

Kyrre Klevberg:
Jacobs kamp med den ukjente 5
Refleksjoner fra sjelesørgeriske møter med Forsvarets veteraner
fra internasjonale operasjoner

Arne Tord Sveinall:
Konkrete lengsler – noen sjelesørgeriske perspektiver 18

Arne Sand:
Åndelig veiledning i norsk tradisjon 30
«Åndelig veiledning som utfordring til sjelesorgen» 41
Diktet: *Jag vill möta ...* av Karin Boye 47

tfs Vitenskapelig

Gry Espedal:
Å frigjøre den andres potensial
Kan coaching i sjelesorgsamtaler ha positiv betydning? 48

tfs Fag og kultur

Det begynte i grunnen på lekeplassen ... 63
Refleksjoner over årene med sjelesørgerisk arbeid
Intervju med Berit Okkenhaug

Lest siden sist:
«Gud hjelpe meg!» 69
Religiøs mestring hos pasienter med Hodgkins sykdom
Skammens spor 71
Avtrykk i identitet og relasjoner

Innhold

Elisabeth Torp og Gunnar Fagerli: Utfordringer i møte med overgrep og krenkelser	74
<i>tfs Erfaring</i>	
Berit Okkenhaug: Ondskapens uttrykk og avtrykk	78
Menighetens ansvar og utfordringer ved overgrep	
Maria Stensvold Ånonsen: Diakoni: om tilhørighet og den gode tvilen	90
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Sólveig Anna Þóasdóttir: Kärlek och barmhärtighet	103
Teologisk och etisk reflektion över Guds makt i våldssammanhang	
Terje Mesel: Moralske avtrykk etter grove krenkelser	115
Diktet: <i>Jeg holder ditt hode</i> av Stein Mehren	129
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Terapeuter trenger trøst Intervju med Susanne Bang og Per Isdal	130
Lest siden sist:	
Voldens ansikter	137
En dialog om ondskap, ansvar og håp	
Trygge rom	140
Trosopplæring i møte med sårbare og overgrevsutsatte barn og unge	
Trygge rom	143

Innhold

Gunnar Fagerli:
Kropp og vandring

154

tfs Erfaring

Mari Kolbjørnsrud:
Helende vandring?
Om pilegrimsvandring, holistisk spiritualitet og diakoni

158

Elizabeth Knox-Seith:
Sjælen som et skyggeLand

174

Diktet: *Det dryp frå himmelen* av Liv Holtskog

183

Harald Olsen:
Kroppslighet og sjælesorg i ortodoks tradisjon

184

tfs Fag og kultur

Helge Hansen:
Med Gud i tidsklemma
Bærekraftig spiritualitet innenfor rammen av hverdagen og et familieliv

199

Steinar Saltbones:
Samtalen rundt bålet
Natur som sjælesorg

213

Odd Bjarne Bruun:
Sjælesorg, kropp og sansning
– sett i et pilegrimperspektiv

225

Lest siden sist:
Kristen tro – oppdatert
Mod til at tro. Kapitler om hellighed
Gud, skjebner og makter. En antologi om nyreligiøsitet

234

235

237

Salmen: *Å våge et oppbrudd* av Sølvi Ann Fætten

239

Innhold

Gunnar Fagerli: Virkelighet og ettertanke	242
--	-----

tfs Erfaring, fag og kultur

Leif Kristian Drangsholt og Eivind Berthelsen: Kjærligheten og døden Nødvigsel som sjælesorg	246
--	-----

Kerstin Dillmar och Lars Björklund: Verklighet och tro	255
---	-----

Tor-Arne Isene: Livssyn – en kilde til mening i en psykotisk virkelighet	261
---	-----

Diktet: <i>Nu kan jeg</i> – av Ingrid Vibe-Müller	273
---	-----

Læregutt i livet Intervju med Øyvind M. Eide	274
---	-----

tfs Vitenskapelig

B. Lennart Persson: «La ikke det som er knust ødelegges mer – la oss vokse og leve» En analyse av symbolhandlingen Håpstreeit	280
---	-----

Roald Iversen: Hva kan nyere empirisk forskning på religion og tro i Norge tilføre sjælesorgfeltet?	297
---	-----

Innhold

Gunnar Fagerli: Et lydhört hjerte	2
 <i>tfs Erfaring</i>	
Sigurd Osberg: Hvordan jeg ble engasjert i de homofiles situasjon	5
Biskop Osbergs brev til Bispmøtet i 1992	8
Gunnar Fagerli: Homofile i kirken. Kort riss fra biskop Osbergs brev i 1992 til i dag	14
Gunnar Heiene: Sjelesorg og homofili – nye perspektiver	18
Diktet: <i>Innan gryningen</i> av Ylva Eggehorn	33
Gard Realf Sandaker-Nielsen: Å bli kjent med seg selv	34
Erik Johansson: Vägen mot att förstå och acceptera mig själv	41
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Cia Wadstein: Från Klagovisorna till jämlikhetens själastuga – själavård i ett maktperspektiv	45
Intervju med Gunnar Kristiansen: Transseksualitet og kjønnskorrigering Møte med fortvilte ungdommer i identitetskrise	55
Lest siden sist:	
Betre død enn homofil? Å vere kristen og homo	64
Mine homofile venner. Syv historier om å håndtere homofile følelser	65
Pædagogiske værdier & etikk	66
Med flaget på halv. At være i sorg	68
Å campe med Gud. En studie av kristne sommerstevner på Sørlandet	69

Innhold

Gunnar Fagerli:
Rolle og konfidensialitet 74

tfs Erfaring

Tove Gade:
Betyder ens teologi noget for den trøst, man kan give? 76

Rune Stray:
Konflikt og konfliktforståelse 89

Rune Stray:
Når konflikt er et tema i sjelesorgen 103

Diktet: *Nattsalme* av Jon Fosse 115

Marianne Torp Træthaug:
Diakoni på Facebook 116
Hvordan kan bruk av Facebook være med å gi ungdom plass i sørgerommet?

Ingunn Folgerø og Leif Jon Paulsen:
Hva med seksualovergriperens pårørende?
En eksempelfortelling med kommentarer 129

tfs Fag og kultur

Gunnvor J. Hovland:
Relasjonens betydning 141
Bokessay

Lest siden sist:
Åndelighet – mening og tro 153

Innhold

Gunnar Fagerli: Guds bilde og menneskers bilder	162
<i>tfs Erfaring</i>	165
Sjur Isaksen: Identitet – en innledning	
Jan-Olav Henriksen og Hilde Marie Aarflot: Tro og identitet – under erfaringens trykk	173
Marie Farstad: Identitetsarbeid i spennet mellom selvaktelse og skam	186
Diktet: <i>Du må bestemme deg</i> av Eldrid Lunden	201
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Per Ingvar Haukeland: Det å være menneske – er også noe! Noen betrakninger over Kierkegaard og hjelpekunsten	202
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Elisa Stokka: Unge og identitetsarbeid i det sjælesøgeriske møtet	215
Steen Bonde: Tanker om identitet og selv	228

Innhold

Gunnar Fagerli: Å vente og å lengte	242
tfs Erfaring	
Ellisiv Stifoss-Hanssen og Hans Stifoss-Hanssen: Ventetid – i skyggen av sykdommen	245
Henri J. M. Nouwen: Väntans väg	257
tfs Vitenskapelig	
Notto R. Thelle: Å vente på Gud Gud i lidelsen og krisens eksistensielle og åndelige rop og spørsmål	267
tfs Fag og kultur	
Diktet: <i>All tid er ventetid</i> av Arnold Eidslott	285
Elmo Due: Længslens melankoli og forventningens glæde	286
Anne Marie Sverdrup: Håpshandling i et utvidet sjelesorgrom Psykodrama som sjelesorg	294
Wenche Langeland: Emosjonsfokusert parterapi og følelsesbevissthetstilgang i kristent sjelesorgarbeid	309
Steinar Lindvig: Inntrykk fra en konferanse om interkulturell og interreligiøs sjelesorg	319
Lest siden sist: Hei og håp	321
En bok om Gud Gudstanken i brytningen mellom det moderne og det postmoderne	323
Traces of God Exploring John Polkinghorne on Theology and Science	324

Innhold

Leder	2
<i>tfs Erfaring</i>	
Ottar Strand: Gutters sorg Sjelesorg i møte med gutter som sørger	4
Maria Stensvold Ånonsen: Diamant i frossent rom Relasjonell trosformidling i møte med barn med desorganisert tilknytningsmønster	15
Elisa Stokka: Hvem kan jeg være trygg hos? Lengsel etter relasjonelt hjem	28
Diktet: I vinterlandet	41
Ingebrigt Røen: Åpenhet, rolle og makt i den pastoralkliniske utdanningen (PKU) i Norge	42
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Øyvind M. Eide: Traume og tilgivelse – bidrag til en faglig samtale	53
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Margrete Telhaug: Glimt fra PKU i USA Tanker om forandring	66
Intervju med Sverre Stoltenberg: Medarbeiderkonflikter i menighet og forsamling	69
Lest siden sist: Det betroede menneske Opgør med forvreden kristendom	74

Innhold

Leder 82

tfs Erfaring

Tore Laugerud:
Sjelens udødelighet og forholdet til de døde
– et spiritualitetsperspektiv 84

Idar Kjølsvik:
De døde – hvem, hya, hvor? 101

Diktet: I natten 115

Birgitte Bjørn Stimpel og Ole Raakjær:
Himlen, der forsvandt 116

Johannes Værge:
Død, dom, evigt liv 131

tfs Vitenskapelig

Anne Austad:
«Han sto rett foran meg»
Erfaringer av kontakt med døde og sorg 139

tfs Fag og kultur

Intervju med Jacqueline Hayes:
Å erfare de dødes nærvær:
«Symptoms, spirits or ordinary life?» 157

Innhold

Guro Hellgren og Berit Okkenhaug: Det onde og det vonde	170
Laila Riksaasen Dahl: «Lyset skinner i mørket, og mørket har ikke overvunnet det»	172
 <i>tfs Erfaring</i>	
Torleiv Austad: «Jeg forsaker djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen» Om ondskap	177
Raag Rolfsen: Som om vi bar et barn varsomt på armen Den annens ansikt som ondskapens motkraft? Perspektiver på humanitet med bakgrunn i tilblivelsen av Emmanuel Lévinas' etiske filosofi	189
Kari Veiteberg: Ritualisering i veka etter 22. juli 2011	203
Diktet: 22.7.2011	217
Eli Landro: Fra fasetenkning til integrasjon Et helhetlig syn på sorg	218
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Øyvind M. Eide: Såret tro Om å miste det umistelige og å forstå det uforståelige	229
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med Kristin Oudmayer: «Når gatene blir fylt av kjærlighet – blir mobbingen borte?»	242
Lest siden sist:	
En liten bok om ondskap	248
Tro – en kilde til livsmot?	249
Häpets mysterium när sykdom preger livet	249
Inspiration till religionspsykologin – kultur, hälsa och mening	249

Innhold

Berit Okkenhaug:
Spor i ord: Med litteraturen som lærermester 258

tfs Erfaring

- Sjur Isaksen:
Å feste blikket
Pastorale møter i Karl Ove Knausgårdss *Min kamp* 260
- Torhild Ruud:
Å finne Gud hos Dostojevskij 268
- Ragnar Enger:
Noen trekk ved skam hos Dostojevskij 279
- Anette Kortegaard:
Skam og skæbne
– nogle tanker og eftertanker 292
- Diktet: *Trær* av Oskar Stein Bjørlykke 303
- Gunnar Fagerli:
Pastoralklinisk utdanning – noen refleksjoner 304

tfs Vitenskapelig

- Roald Iversen:
Suicidalitet – et samfunnsproblem
Sjelesørgeren møte med den suicidale konfidenten. En drøfting med
utgangspunkt i Émile Durkheims bok *Selvmordet* 314

tfs Fag og kultur

- Lest siden sist:
Gud og det vonde. Om tillit og tillitstap 332

Innhold

Berit Okkenhaug: Rolle, makt og selvinnsikt	2
<i>tfs Erfaring</i>	
Marit Bunkholt: Makt og samtale	4
Anette Foged Schultz: Vejledning – en helgen som vej-leder?	16
Thor Pundsnes: Noen systemteoretiske refleksjoner om veilederrollen i PKU-utdanningen	25
Gunnar Fagerli: Glimt fra en PKU-veileders verden	35
Diktet: Ett er nødvendig	45
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Valborg Orset Stene: Samtale og selvinnsikt	46
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med nestor i sjelesorgfaget, Anders Bergem: Sjelesørgeren – en tjener for to oppdragsgivere	62
Bokmelding: Rørt, rammet og rystet	67

Innhold

Berit Okkenhaug: Samtalens rom – «mellomrommets virkelighet»	74
 <i>tfs Erfaring</i>	
Sjur Isaksen: Underrets time. Tre perspektiver på den sjelesørgeriske samtalens	76
Jan Christian Nielsen: Ansikt til ansikt – tekst til tekst	88
Bjørn Enstad: Den åpnende samtalens	100
Øyvind Brastein: Om astronomi og sjelesorg Dimensjonene i den fysiske virkeligheten og deres betydning i det sjelesørgeriske rommet	109
Leif Gunnar Engedal: En pilegrim krysser sitt spor. Om velsignelsen i den lille samtalens og de alminnelige ordene	121
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Roald Iversen: Å fortolke konfidentens liv	124
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med psykologspesialist Anna Szulc: Den sjelesørgeriske og den terapeutiske samtalens. Hva forener og hva skiller?	146
Lest siden sist: Helge Svare: Den gode samtalens. Kunsten å skape dialog	151

Innhold

MENIGHEDSFAKULTETET BIBLIOTEKET

Berit Okkenhaug: Når det verste skjer	154
Deborah van Deusen Hunsinger: Å bære det uutholdelige Traumer, evangelium og sjelesorg	156
 <i>tfs Erfaring</i>	
«Herre, måtte dette skje —» Tunsberg biskops preken i Norderhov kirke 24. juli	179
Rune Stray: Menn og sorg	182
Rune Stray: Troens møte med lidelsen	191
Diktet: Midt i alt det meningsløse	199
Anne Helene Jørstad: «Vær her. Vær her. Ikke slipp taket nå!» Personer med demens forteller om tro og liv	200
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Kari Karsrud Korslien: Når så vi deg syk og kom til deg? En undersøkelse av kirkens støtte til alvorlig syke og deres pårørende	214
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med biskop Laila Riksaasen Dahl: «Lyset skinner i mørket, og mørket har ikke overvunnet det»	228
Lest siden sist: Ved livets afslutning – om palliativ omsorg, pleje og behandling Hvad i alverden er meningen?	233
Om at leve med kronisk sygdom og handicap Anders Bergem: «Som epler av gull ...», b. 2: Kunsten å utøve sjelesorg	235
	237

Innhold

Berit Okkenhaug:
Marias rolle i protestantisk teologi og forkynnelse 242

Bønn 244

tfs Erfaring

Marit Skjeggestad:
Den lydige og den myndige Maria
En sjelesørgers lesning 245

Eli Landro:
Maria som medvandrer i livssmerten 256

Maria og Elisabet – bærere av Guds under 267

Illustrasjon

Intervju med pater Rory Mulligan:
Maria som forbilde 270

Diktet: Vi kan føle, vi skal lære 274

tfs Vitenskapelig

Roald Iversen:
Robert D. Enrights *forgiveness therapy*
– en introduksjon og noen kritiske bemerkninger 276

tfs Fag og kultur

Lest siden sist:
Konflikter i arbeidsliv og kirke:
En litteraturoversikt og en bokanmeldelse 295
Sjelesorg i spørrespalte 298
Å ville og våge – psykiater og teolog 298

Innhold

Berit Okkenhaug: Smerte i sjel og sinn	2
<i>tfs Erfaring</i>	
Mona I. Thelle: Traumeterapi og sjelesorg som komplementære behandlinger	5
Johan L. Okkenhaug: Spiseforstyrrelser – en oversikt samt implikasjoner for sjelesorg	20
Anna Christiane Bojsen-Møller: Min sjæl bier på Herren Sjælesorg og depression	34
Oscar Braadlie: Sjelesorgsamtaler med mennesker i psykose	41
Diktet:	51
Inger Ma Bjønnes: Sjelesorg og terapi Erfaringer fra samspill og samarbeid ved Vita-avdelingen Modum Bad	52
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med psykolog og advokat Grethe Nordhelle: Manipulasjon Undervurdert skadelig – også i kirken	62
Lest siden sist: Jeg vil ikke dø, jeg vil bare ikke leve Sjukbesök och dödberedelse Sockenbudget i svensk medeltida och reformatorisk tradition Manipulasjon Forståelse og håndtering	69 70 72

Innhold

Berit Okkenhaug: Modning og endring	82
 <i>tfs Erfaring</i>	
Jon-Erik Bråthen: Sjelesorg og endring	85
Inger Ma Bjønnes: Tro i endring – om troens modning	100
Inge Merete Gross: Gudsmørke som troserfaring	107
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Øyvind Taraldset Sørensen: Tillatelse til selvhevdelse	119
Egil Sjaastad: Barnelærdommen som kontaktpunkt og ressurs i sjelesorgen blant eldre	138
Diktet: Elsk din neste	161
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med Øystein Larsen om moden tro: «Selvstendig avhengighet av Gud»	162
Lest siden sist:	
Kritisk Forum for Praktisk Teologi nr. 116 (juni 2009).	167
Temanummer om bønn	170
Når jeg skjuler mitt ansikt	

Innhold

Berit Okkenhaug: Jesus i sjælesorgen	178
 <i>tfs Erfaring</i>	
Rolv Nøtvik Jakobsen: Frå det gode mennesket til skurken Kristus Jesusframstillingar i nyare litteratur	180
Tove Gade: Hvem er Gud, når livet gør ondt?	195
Inger-Lise Finstad: Da Jesusbevegelsen kom til Norge	206
Esther Marie Lier: Sjælesorgen i Jesusvekkelsen	211
Diktet: Min trosbekjennelse	221
Torhild Ruud: Jesusbønnen	222
Ingvar Bengtsson: Skuldfrågan ställd på sin spets	226
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med Notto R. Thelle: Møter med Jesus	238
Lest siden sist: Jesus som bogorm Andsigtsets gåde Voldtatte følelser	245 246 247

Innhold

Berit Okkenhaug: Åpenhet og fortrolighet	258
 <i>tfs Erfaring</i>	
Anders Bergem: Å møte etterlatte etter selvmord	260
Gunnar Kristiansen: Å samtale med selvmordstruede mennesker?	272
Diktet: Ett tredje alternativ	281
Esther Marie Lier: Den uutholdelige smerten	282
Helle Maria Wolstad: Teologien og selvmordet i sjelesorgens rom	293
Erik Jørgen Stabrun: De sier savnede er funnet død	301
Lars J. Danbolt: Sørgesamtalen som sjelesorg	310
Terje Torkelsen «De e mange så ha onklar her»	332
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Broder min – en sorgens vandring	326
Lest siden sist:	
Etter selvmordet – Veien videre	330
Tårer uten stemme	331
Seks barnebøker om sorg	332

Innhold

Anne Austad: Liturgi og sjelesorg	2
--------------------------------------	---

tfs Vitenskapelig

Kari Karsrud Korslien: Soknebuliturgien	4
--	---

tfs Erfaring

Geir Hansen: Gudstjenestereform og sjelesorg Ønske om gudstjenester som berører	17
---	----

Kari Veiteberg: Liturgireforma på veg ut i ein lokalkyrkjelyd	31
--	----

Sjur Isaksen: Ordets trøst og veiledning Sjelesørgeriske sider ved Ny tekstbok for Den norske kirke	40
---	----

Diktet:	47
---------	----

Sverre Bang: Salmebokforslaget i sjelesørgerisk perspektiv	48
---	----

Valborg Orset Stene: Ord om liv og ord om tro	60
--	----

tfs Fag og kultur

Intervju med Arne Bakken: Barnets tro og verdighet må få plass i liturgien	70
---	----

Innhold

Berit Okkenhaug: Lidelse og mening	82
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Silje Haga: Jobs bok – lidelse og prøvelse	85
 <i>tfs Erfaring</i>	
Arne Braut: Når mennesket møter Guds patos	95
Elmo Due: Stabat Mater Dolorosa – det splintrede gudsbilledet	108
Diktet:	117
Øystein Flø: Gjennom sorgas skuggeland Kom "A Grief Observed" til å endre C.S. Lewis' syn på "The Problem of Pain"?	118
Thorvald Kolshus: Når utfordringene hoper seg opp ... Et sjælesorgopplegg i en menighet der familier samtidig mister et lite barn	129
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Vignett: Kjære deg	140
Intervju med Sigrun Tømmerås: "Personlighetsforstyrrede" er vår tids spedalske	142
Lest siden sist: Ung sorg	147
Attachment and Interaction	148
Attachment and Intersubjectivity	
Sett siden sist: Fire filmer om lidelse og mening	149

Innhold

Berit Okkenhaug: Når det uventede skjer	162
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Espen Dahl: Velkjent og uhhyggelig – om det helliges gjennombrudd i hverdagen	164
<i>tfs Erfaring</i>	
Owe Wikström: Det heliga i og utanför religionen Förlusten av den stora heligheten	177
Torhild Ruud: Den uventede gleden – Et begrep i russisk ortodoks teologi slik vi finner det i Dostoevskij's forfatterskap	189
Diktet:	197
Jon Henrik Gulbrandsen: Med gata som lærermester – erfaringer fra møter med rusavhengige på gatenivå	198
Göran Bergstrand: Kan Selma Lagerlöf hjälpa oss att förstå «Knutby»?	208
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Vignett: Jeg rusler i Trondheims gater	223
Intervju med Tor Johan Grevbo: Om hellige gjennombrudd i sjelesorgens hverdag	225
Gunnar Fagerli: Profetisk sjelesorg	232
Lest siden sist: «Sårbar trosbekjennelse» Gåten Jesus. En fortelling – mange stemmer Gud for kvarman. Kyrkja og den nye religiøsiteten Sjelesorg som helbredelse av livet	234 234 236 238

Innhold

Berit Okkenhaug:
Leselyst, konkurranse og fullkommenhetslengsler 248

tfs Vitenskapelig

Svein Olaf Thorbjørnsen og Sjur Isaksen:
Tap som svir
Sjelesorg og konkurransen 250

Hanne Løland:
«Nå skriker jeg som en fødende kvinne...» (Jes 42,14)
Gudsmetaforer som utfordrer 268

tfs Erfaring

Leif Andersen:
Guds billeder i sjælesorgen 281

Ana-Maria Rizzuto:
Drømmen om det fullkomne 299

Diktet: 313

Leif Gunnar Engedal:
Drømmen om det fullkomne
Sjelesørgeriske perspektiver 314

tfs Fag og kultur

Ole Raakjær:
Vita set med en dansk præsts øjne 327

Elisabeth Mæland, Anne Austad og Margrete Telhaug:
«Religiøse og eksistensielle tema i psykoterapi og sjelesorg»
Tanker etter en konferanse 331

Innhold

Arne Tord Sveinall: Engler til besvær – og til glede	2
 <i>tfs Erfaring</i>	
Arne Austad: Engler – finnes de?	5
Notto R. Thelle: Hva er en engel? Sjelesørgeren og definisjonens makt	18
Yngve J. Sagedal: Noen sjelesørgeriske perspektiver på paranormale opplevelser. En case studie	29
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med Tor Eika: Englevakt	43
Diktet:	48
Anne Austad: Helingstjeneste for jorden og menneskeheten Gudstjeneste på Alternativmessen	50
Arild Romarheim: Noen engleerfaringer og englefunderinger	53
Lest siden sist: "Inte bara Knutby - Drömmen om det fullkomliga" Femti engler for din sjel Visdomsbilleder. Meditationer over tarrotens trumfkort The Spiritual Revolution. Why religion is giving way to spirituality Why New Age is giving way to spirituality J: New Age Religion and Western Culture	58 59 60 62 63 63
Sett siden sist: Lidenskapens vinger Andre filmer om engler	64 65

Innhold

Berit Okkenhaug: Sjelesorg mellom teori og praksis	74
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Leif Gunnar Engedal: Sjelesorgens teologiske forankring og egenart. Bidrag til refleksjon.	76
Øyvind M. Eide: Det bærekraftige bibelord. Fra debatten om Bibelens rolle i den sjelesørgeriske samtale.	94
 <i>tfs Erfaring</i>	
Ingebrigt Røen: Velsigning av barn i mors liv – fortelling og ettertanke.	109
Arild Vøllestad: “Å rydde i egen resonanskasse.” Litt om Kirkens Bymisjon Rogalands pilegrimsreise til Taize.	117
Diktet:	126
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med Elisabeth Torp: Kirkens ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep.	128
Refleksjoner etter seminar:	
Frivillighet og forebyggende arbeid: Hvordan kan kirken, ansatte og frivillige, bidra til å forebygge vold og overgrep?	135
Lest siden sist:	
Spiritually Integrated Psychotherapy.	137
Gråte min sjel. Minnegudstjenester etter store ulykker og katastrofer.	138
Ånden og flasken. Rogaland A-Senter gjennom et halvt århundre.	138
Historier om sårbarhet. Jubileumsbok for Modum Bad.	139
“Som epler av gull”. En bok om kristen sjelesorg.	139
Sett siden sist:	
Kunsten å gråte i kor	141

Innhold

Berit Okkenhaug:

Norge er ikke som det en gang var

154

tfs Vitenskapelig

Leif Gunnar Engedal:

Sjelesorg i møte med det fremmede.

En presentasjon av den interkulturelle sjelesorg.

156

Øyvind M. Eide:

Demoner som diagnose.

Bemerkninger til et kontroversielt tema i tverrkulturell sjelesorg.

174

tfs Erfaring

Øyvind M. Eide:

Et spennende Afrikaprojekt.

189

Anders Bergem:

Det multikulturelle perspektivet

– et innspill fra Emmanuel Lartey.

193

Diktet:

204

Ele Bonde:

Der er så mange grænser, der bløder.

Erfaringer med et bibliodrama spillet med muslimer og kristne.

206

tfs Fag og kultur

Intervju med Anne Anita Lillebø:

Religionsdialog og Emmausstiftelsen.

213

Sigrun Saltbones Lauvland:

Kristent interkulturelt arbeid.

217

Lest siden sist:

Et øye rødt.

220

Sett siden sist:

Språkets hemmelige liv

220

Innhold

Berit Okkenhaug: Slitasje og eksistensiell trøtthet	226
<i>tfs Erfaring</i>	
Paul Otto Brunstad: Mandag hele året – om eksistensiell trøtthet	228
Tore Laugerud: Belastet identitet – behovet for en spiritualitet som bærer	242
Bjørn Rasmussen: «Bedrøvelse etter Guds sinn» – «bedrøvelse etter verden» Om prester og depresjon	254
Conny Hjelm: Sjælesorg i mødet med udbrændte arbejdsbier	267
Diktet:	278
Anne Hirsch og Ingebrigitt Røen: Slitestyrke i en utfordrende tjeneste	281
Rune Stray: Ressursuker for å motvirke utbrenthet blant prester – erfaringer fra gjennomføringen	296
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med Elisabeth Kristiansen, Elisabeth Lund og Anne-Marit Rud Tjærnes: Kvinnelige presters tjeneste Hva gir overskudd og hva sliter?	303
Lest siden sist: Praktisk-kirkelig teologi	307
Hvert skritt er fred	307
Sett siden sist: De usynelige	308

Innhold

Berit Okkenhaug: Ny layout- og nylig antatt som "vitenskapelig" tidsskrift	2
 <i>tfs Vitenskapelig</i>	
Øyvind Eide: Har sjelesorgens teologi sviktet det lidende menneske?	4
Niels Christian Hvidt: Den religiøse copings teologi	17
Diktet: Kjære bønn	37
 <i>tfs Erfaring</i>	
Anna Dalaker: "Det går flere veier til Rom - også til det gode liv"	38
May Bente Matre: Faste og følelser - en mulighet til fordypning i bønn	50
Torleiv Austad: Når Gud ikke besvarer våre bønner Om helbredelse ved bønn	60
 <i>tfs Fag og kultur</i>	
Lest siden sist: Bøker om sorg	71
Sett siden sist: Flags of Our Fathers og Brev fra Iwo Jima	73

Innhold

Berit Okkenhaug:
Sjelesorg i bredde og dybde

82

tfs Vitenskapelig

Anne-May Stavenes:
Bønn i livets skyggelandskap
Sjelesorg og åndelig veiledning i møte med Tomas Sjödin

84

tfs Erfaring

Kari Veiteberg:
Å tilrettelegge symbolhandlingar og riter på institusjoner
og i kyrkjerom

103

Lars Johan Danbolt:
75 år siden Nordens viktigste religionspsykologiske studie

114

Diktet: Ord over grind

127

Lotte Mørk og Nadja Hørdam Ausker:
Trosfaktoren - Hvad siger patienterne?

128

Rita Nielsen:
Den åndelige dimension hos døende mennesker

140

tfs Fag og kultur

Kerstin Dillmar:
Tomhetens skillnad?

146

Intervju:
Engasjement for mennesker og samfunn.
Om metodistkirkens sosiale prinsipper
Hilde Marie Øgreid

150

Lest siden sist:
Teksten og tiden
The Way of Wisdom in Pastoral Counseling
Sjelesorgens vei

155

164

167

Innhold

- Berit Okkenhaug:
Stemmer i sjelesorgen 174

tfs Erfaring

- Göran Bergstrand:
Själavårdstraditioner jag mött 177
- Marit Bunkholt:
Folkekirkelig sjelesorg 185
- Steen Bonde:
Sjælesorg i det verdslige rum 196
- Diktet: Jeg har sett stjerner som sluttet å slukne 207
- Sjur Isaksen:
Det viktigste er vel å være seg selv ...?
Autentisitet – etisk krav og evangelisk nåde? 208
- Arild Vøllestad:
Alkohol mellom symbol og diabol 217

tfs Fag og kultur

- Torhild Viste:
Sjelesørgerisk profil/tenkning på Viken senter 226
- Magne Torbjørnsen:
«Kristen sjelesorg»
– et nytt studium ved høyskolen Diakonova 231
- Tor Torbjørnsen:
«Skatten i leirkar». Rapport fra International Council
on Pastoral Care and Counsellings 8. verdenskongress 234
- Sett siden sist:
Tre filmer om den vanskelige samtalen 237

Innhold

Torhild Ruud: Alt forandrer seg og har en slutt	246
<i>tfs Vitenskapelig</i>	
Adelheid Hummelvoll Hillestad: Kroppens historie - En teoretisk refleksjon over hvordan kroppens hukommelse kan bidra til en meningsfull kontinuitet mellan det tidigere levde livet og nätidens sykehjemstilværelse	249
<i>tfs Erfaring</i>	
Leif Jan Bjørnson: Aldring, eldremomsorg og menneskesyn	264
Berit Olstad: Erindring som metode	271
Ola Steinholt: De eldres situasjon som utfordring til sjelesorgen?	276
Bengt Thurfjell: Gerotranscendens. Om själens behov och möjligheter i livets slutskede	285
Karl Erik Wienberg: Ars moriendi - om den kunst at dø	300
<i>tfs Fag og kultur</i>	
Intervju med Ragna Lier: Det går an å takke seg til glede!	310
Terje Landro: Lengsel, liv og vekst Refleksjoner etter seminar med David Benner	315
Lest siden sist: Endring og undring - Jakten på alderdommen og Sekskanten	322 323
Sett siden sist: Ingmar Bergman: Smultronstället	324

Retur:
 Institutt for Sjelesorg
 Modum Bad
 3370 Vikersund

Leder:

Religiøsitet – lengsel, glede og besvær
 Arne Tord Sveinall

Gode medarbeidere
 Berit Okkenhaug

Profetisme mellom sant og usant, sunt og usunt.
 Noen bibelske og oldkirkelige perspektiver
 Karl Olav Sandnes

Når det sunne blir usunt
 Arne Tord Sveinall

Å forlate – men til hva?
 Refleksjoner rundt det å forlate et sektmiljø 33
 Brith Dybing

Diktet 47

Alternativmessen. En sjelesørgers inntrykk og refleksjon 48
 Anne Austad

Intervjuet:

«Ser vi dem? Om menneskesyn i møte med nyåndelighet»
 Et møte med Asbjørn Stavenes etter Alternativmessen 61
 Gunnar Fagerli

Sett siden sist:

Barnet 66
 Land of Plenty 67

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder:	
Mangfold i sommervarmen	81
Berit Okkenhaug	
Om å møte vår egen skygeside	84
Kyrre Klevberg	
Fænomenologi og eksistens i psykoterapi og sjælesorg	99
Bent Falk	
Sorga er eit rom i mitt hus der det tapte likevel er – misjonærheimkomst, sett frå sorgperspektivet	114
Kari Vik Stuhaug	
At finna andrum i tillvaron	132
MarieAnne Ekedahl	
Diktet	149
Sjelesorg i skyggen av Kilimanjaro	150
Leif Gunnar Engedal	
Intervjuet:	
Kirken som emosjonelt bærekraftig rom ved ulykker	157
Intervju med Lars Johan Danbolt	
Tore Hummelvoll	
Lest siden sist:	
Bøker om tap og sorg	162
Bøker med en kombinasjon av selvbiografisk og generelt faglig innhold	164
Informasjonshefter	166
Sett siden sist:	
An unfinished life	168

41974
 Menighedsfakultetet
 Biblioteket
 Katrinebergvej 75
 DK-8200 Århus N
 DANMARK

Retur:
 Institutt for Sjelesorg
 Modum Bad
 3370 Vikersund

Leder:	
Verdier i sjelesorgen	177
Berit Okkenhaug	
Etiske verdier i sjelesorgen	180
Gunnar Heiene	
Å se, støtte og styrke	
Om verdier i sjelesorgen	196
Esther Marie Lier	
At se og se sammen – etik og synoptiske relationer	
Erfaringer fra arbeidet med foreldre som mister barn	
i svangerskap eller fødsel	210
Tom Andersen Kjær	
Den gömda kroppen och den uppvisade	
Skillnaden och likheter i värderingen av sexualiteten	
i en äldre pietistisk och en nutida postpietistisk,	
narcissistisk kultur	224
Göran Bergstrand	
Diktet	235
Intervjuet:	
Kristen sjelesorg i møte med forbrukerkulturen	
Intervju med Jan-Olav Henriksen	236
Berit Okkenhaug	
Sett siden sist:	
Grbavica	243

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANIMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder:

Ung i dag 249
Berit Okkenhaug

That I would be good 252
- Sjelesørgeriske utfordringer i møte med ungdom
Astrid Sandsmark

Tros- og livshjelp på ungdoms premisser 263
- Tanker om rollen som sjelesørger blant ungdom
Geir Eikrem

SOS-meldinger – krisjeneste på internett 277
- Erfaringer etter tre års drift av Kirkens SOS' internettjeneste
Kåre Dag Mangersnes

Natkirken, unge og sjælesorg 293
- Erfaringer med natkirker i København
Signe Malene Berg og Ea Andersen

Ungdom og seksualitet 307
Marit Holm Byre

Diktet 315

Lest siden sist:
Nye seksualiteter 317

Sett siden sist:
Babel 319
De andres liv 321

41974

Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder: Sjelesorgens mange arenaer	1
Berit Okkenhaug	
Tro på dikterne og tro på barnesinnet ...	
Bli aldri et voksent menneske	4
Ralph Ditlef Kolnes	
Sykdom som sosialt og kulturelt avvik?	
Immigrantpasienter i Norge – en utfordring for	
helsepersonell og sjælesørgere	22
Roald Iversen	
Intervju med Christiaan Højlund:	
Nei, småfolk er vi, Guds små folk	42
Berit Okkenhaug	
Diktet	53
Livets dans – mellom lykke og begjær	
Foreløpige tanker til en fremtidig teologi om begjær	54
Jan-Olav Henriksen	
Den æstetiske fordring – i sjælesorgen	68
Elmo Due	

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder: Voksne som savner barn og barn som trenger voksne ...	83
Berit Okkenhaug	
Life is a box of chocolate, you never know what to get	
Om ufrivillig barnløshet	86
Knut Rygh	
Diakonale og sjelssørgeriske perspektiver på	
Trosopplæringsreformen	93
Paul Erik Wirgenes	
Kristuskransen for børn	105
Tine Gundelach Rannes og Anne Bredsdorff	
Intervju med Kjersti Tytingvåg Rogne	
Hvem lytter til barnas stemmer?	112
Tore Hummelvoll	
Barn og sorg	117
Ingvil Okkenhaug	
Stemmer fra skjønnlitteraturen	
Om ungdom, død og tro	133
Anne Grete Listrøm	
Diktet	145
Til ettertanke	
Utviklingssamtalen	146
Anne Austad	
Til ettertanke	
Døden og traktorskufla	149
Gunn H. Strand	
Lest siden sist	152
www.sjelesorg.no	

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder:	
Hvordan finne en nådig Gud?	165
Berit Okkenhaug	
Synd, rettferdiggjørelse og identitet	168
Svein Rise	
Synd og skam	182
Egil Sjaastad	
Rettferdiggjørelsen – Læren om en middelaldersk munks avgjorte sjelekvaler, kirkelig dogme eller nøkkelen til livstolkning i dag?	196
Stephanie Dietrich	
Diktet	211
Magt og tilgivelse	212
Steen Bonde	
Til ettertanke: Skulden och den postmoderna människan	227
Rolf Nordblom	
Lest siden sist: Omsorg og Sjelesorg	231
Presten	234
Min fars hus	235
Sett siden sist: The Straight story	237

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder:	
Tidsskrift for Sjelesorg – 25 år	245
Arne Tord Sveinall	
Håp	249
Øyvind M. Eide	
Sjelesorg med bisitter?	264
Biskop Øystein I. Larsen	
«Under fire øyne»	272
Anders Bergem	
Arven etter Gordon Johnsen	288
Per Arne Dahl	
Diktet	303
Intervjuet:	
PKU gjennom 35 år	304
Inger Ma Bjønnes	
Lest siden sist:	
Når Glassflaten brister	310
Kjære Siddhartha	312
Sett siden sist:	
Så som i himmelen	313

Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Tema: Troen og livet

Leder: Troen og livet	1
Berit Okkenhaug	
Veien inn i øyeblikket.	3
Om å samle sitt indre	
Reidun Kyllingstad	
Når tvivlen nager	16
Conny Hjelm	
Diktet	26
«Det er ikke bare glass som kan gå i stykker.»	28
En personlig beretning om tap og sorg	
Odd J. Eidner	
Sykehusprestens identitet i brytningen mellom	47
det flerkulturelle, tverr-religiøse og tverrfaglige	
Ola Steinholt	
Til ettertanke: Vid Storelvvatnan	61
Anders Axelsson	
Intervjuet: En samtale med	63
Per Frick Høydal i all fortrolighet	
Rune Stray	
Lest siden sist:	
Sorgens mange ansikter. Breve om tab, trods og trøst	70
Sjælesorg i dag. En dansk beskrivelse av situasjonen	71

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANIMARK

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder: Kompetanse og tro hos sjelesørgere	81
Berit Okkenhaug	
Utvikling av sjelesørgerisk kompetanse.	
Refleksjoner og perspektiver	84
Leif Gunnar Engedal	
Klinisk kontekstuell teologi – om kulturelle forskjeller, AIDS og PKU	96
Hans Stifoss-Hansen	
Liturgisk sjælesorg	114
Anne-Marie Nybo	
Diktet	125
En samtale mellom klinikksjef Per Anders Øien og instituttleder Arne Tord Sveinall	
Til hvilket sted?	126
Berit Okkenhaug	
Til ettertanke: Bordbønna	131
Gunn H. Strand	
Lest siden sist:	
At sørge for sjælen	135
At møde mennesker, en grunbok i sjælesorg	136
To bøker om seksuelle overgrep og kirken	138
Sett siden sist:	
The Passion of the Christ	144

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder: Lær oss å telle våre dager	153
Paul Erik Wirgenes	
Sjelesorg og diakoni i møte med kronisk syke og deres pårørende	156
Mari Wirgenes	
«Nøktern kamp og trassig håp»	175
Om å få en alvorlig diagnose Tor-Ole Bjerke	
Omsorg ved livets slutt – hvor er kirken?	183
Rune Stray og Knut Yngvar Sønstegaard	
Diktet	195
Vi har denne skatten i leirkar ...	196
Å være sjelesørger ved livets sluttfase Vincent Hagerup	
Dialog i døden. Intervju med musikkterapeut Marianne Bode	209
Pernille Aagaard	
«Nåde». Intervju med forfatter Linn Ullmann	216
Anne Austad	
Til ettertanke: Guddommelig humor	223
Vincent Hagerup	
Sett siden sist: Barbarenes invasjon	226
21 gram	227

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Leder: Living Human Documents	233
Berit Okkenhaug	
Med skjønnlitteraturen som samtalepartner	
Refleksjoner med utgangspunkt i figuren Siss	
i Tarjei Vesaas' roman <i>Is-slottet</i>	238
Terje E. Fredwall	
«Kære, lad oss ikke komme ind på følelser og sligt noget» (sa Borkmann)	
Om skjønnlitteratur og sjelesorg	264
Rolv Nøtvik, Jakobsen	
«Ikke kan du nøies med nogen ringere kjærlighet enn den som er mellom Gud og sjelen –»	
Kristin Lavransdatters religiøse utvikling som formatio	280
Bernt T. Oftestad	
«Å bruke verden for å nyte Gud»	
En reaksjon på romanen <i>Vita Brevis</i>	292
Kjell A. Nyhus	
Diktet	311
Til ettertanke: «Din nådes skaperverk skal skje i tomme hender»	312
Gunnar Fagerli	
Sett siden sist:	
Tiden etter Otar	315
Lost In Translation	317
Lest siden sist:	
Maskulinitet	319

Tidsskrift for

Sjelesorg

BLIOTEK for Sammenslutning
til oprettelse og drift af et
Menighedsfakultet i Danmark

**nstitutt for
Sjelesorg,
Modum Bad**

Einar Lundbys
Stiftelse

Nr. 1/2003 23. årgang

- **Merete Johansen:**
Om skam som skjult følgesvenn
- **Berit Okkenhaug:**
Skam i et teologisk og sjelesørgerisk perspektiv
- **Kristin Bakkevig:**
«Vi løftes mot lyset og dagen,
med røtter i jordens fang...»
- **Bengt Thurfjell:**
Gudsförålåtelse och människans ansvar
- **Esther Marie Lier:**
Tilgivelse som frigjørende og
helbredende kraft
- **Intervju:**
Hvilken funksjon kan boten ha i menneskers
liv?
- **Lest siden sist**

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Innhold

Leder	1
Berit Okkenhaug	
En liten drøm ved veiledningskilden	5
Sven Giljebrekke	
Gudslengsel og Guds lengsel	9
Sjur Isaksen	
Gregorius av Nyssa som själasörjare för den moderna människan	17
Peter Halldorf	
«Der himmel og jord møtes» Keltisk spiritualitet som inspirasjonskilde for vårt forhold til naturen	27
Tormod Kapelrud	
«Hvem vil meg fordømme» Om anfektelsen i luthersk forkynnelse og sjelesorg	41
Egil Sjaastad	
«Enhver er seg selv fjernest» Åndelig veileding i et zen-perspektiv	57
Notto R. Thelle	
Lest siden sist: Åndens terapi, Mod att mogna, Helig rot	69

Retur:
 Institutt for Sjelesorg
 Modum Bad
 3370 Vikersund

Innhold

Leder	73
Berit Okkenhaug	
Kan sjelesorgen være åndelig veiledning?	77
Anne-May Stavnes	
Trosfortellingenes betydning i sjelesorgen	85
Karen Sidsel Solberg	
Vandring og perspektiv	97
Kjell A. Skartseterhagen	
«Jeg vil lytte etter lyden av Hans trinn ...»	109
Anne Pettersen	
Den åndelige veileder og kildene	117
Joachim F. Grün	
Den indre veien. Åndelig veiledning for terapeuter	129
Arne Austad	
Intervju med Kristin Bakkevig	135
Berit Okkenhaug	
Awareness. Betraktninger etter et møte	143
Knut Grønvik	
Lest siden sist: «En själasörjares dilemma»	147

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Innhold

Leder	151
Paul Erik Wirgenes	
Mellom faktum og futurum	155
Leif Gunnar Engedal	
Det jeg hørte, og det jeg så	171
Mari Wirgenes	
Det tomme reiret: Om midtliv og samliv	187
Berger Hareide	
Intervju: «Oh, my God» - refleksjoner etter 11. september	203
Paul Erik Wirgenes og Tore Hummelvoll	
Gudsrelasjon og psykisk helse	219
Tor Torbjørnsen	

41974
Menighedsfakultetet
Biblioteket
Katrinebergvej 75
DK-8200 Århus N
DANMARK

B-BLAD

Retur:
Institutt for Sjelesorg
Modum Bad
3370 Vikersund

Innhold

Leder: Sjelesorg, motkultur og pilgrimsguide	223
Arne Tord Sveinall	
Om børn og Gud er det et handicap at være voksen?	227
Leif Andersen	
Dialog og sjelesorg, to sider av samme sak?	235
Anne Hege Grung	
Diktet: Mere fjell	245
Jakten på lykke Menneskers ønske om å bli befridd fra lidelse og smerte	247
Geir Dager	
«Leseren» Om nordnorsk folkemedisin og nordnorsk folkereligiøsitet	259
Håkon Augdal	
Intervju med Steinar Eraker: Seksualitet, AKSEPT og kirken	273
Anne Austad	
Til ettertanke: «Pastoral identitet» Om å være med-menneske	281
Vincent Hagerup	
Lest siden sist: Handbook of Religion and Health, The Spiritual Legacy of Henry Nouwen og Når jeg ser ditt ansikt	285

Innhold

Leder	3
<i>Paul Erik Wirgenes</i>	
Oskar Pfister som psykoterapeut for Kristian og Harald Schjelderup	6
<i>Eivind Haga</i>	
«Livet - et fengsel med veggger laget av sorg og savn.» Sorgen over tap av voksne barn i livets midtfase	18
<i>Leif Jon Paulsen</i>	
Når troen rokkes Sjelesorg i kjølvannet av trosbevegelsen	39
<i>Dagfinn Ulland</i>	
Att känna igen livets puls Samtal och livsriter	53
<i>Magnus Lidbeck</i>	
Kommentar. Kristen identitet, postmodernismen og den praktiske teologi	69
<i>Arne Schjøth</i>	
Lest siden sist: Troende til litt av hvert - et intervju med Arne Tord Sveinall	73
<i>Arne Austad</i>	

Innhold

Sjelesorg	83
<i>Tor Eika</i>	
4. januar 2000	87
<i>Guttorm Eidslott</i>	
Bygård i brann	
Rapport fra et oppfølgingsarbeid iverksatt av politi og kirke ...	99
<i>Erik J. Stabrun og Marie Farstad</i>	
Når det verste skjer	109
<i>Paul Erik Wirgenes</i>	
Presten som «den femte veggen» for mennesker i dødens rom	123
<i>Arne Bakken</i>	
Identitet, postmodernitet og sannhet	137
<i>Jan-Olav Henriksen</i>	

Innhold

Leder	145
<i>Tor Eika</i>	
Bort fra de store teoriene	
– en presentasjon av trekk i nyere sorgforskning	151
<i>Hilde Marie Aarflot</i>	
Ritualisering i forbindelse med katastrofer	175
<i>Lars Johan Danbolt</i>	
Ritualer, symboler og symbolhandlinger i sjelesorgen	185
<i>Arne J. Børresen og Inger Ma Bjønnes</i>	
Sjelesorgens plass i palliativ medisin	199
<i>Leif Lie-Belland</i>	
Alteret i Olavskirka og tyttebærtua	207
<i>Gunn Henriette Strand</i>	
Preken i Olavskirken	
Jesu budskap – med utfordring til den tradisjonelle rolletenkning	211
<i>Karen Sidsel Solberg</i>	
Kommentar:	
Kristen identitet, teologien og postmodernismen	217
<i>Arne Schjøth</i>	
Lest siden sist:	
Den tunna hinnan mellan omsorg och grymhett	223
<i>Helena og Sven Erik Ekdahl</i>	

Innhold

Leder	225
<i>Berit Okkenhaug</i>	
Å være hinsides som sjelesørger	241
<i>Tor Torbjørnsen</i>	
Religiøs mestring	251
<i>Tor Torbjørnsen</i>	
Livredder og himmellos – berikelse og belastning	267
<i>Eivind Haga</i>	
Lest siden sist	
Grunnleggende Sjelesorg / Gunnar Elstad	275
<i>Paul Erik Wirgenes</i>	
Når livet leves enkeltvis / Karen Sidsel Solberg	279
<i>Jan-Olav Henriksen</i>	

Tidsskrift for sjelesorg 21. årg. (2001) nr. 4

Innhold

Leder	3
<i>Tor Eika</i>	
Studiet av levende menneskelige dokumenter	6
<i>Per Frick Høydal</i>	
Et Institutt blir til. Personlige opplevelser og faglige utfordringer i den første tiden	14
<i>Per Arne Dahl</i>	
Guds taushet. Korsets teologi ut fra den krenkedes perspektiv ..	35
<i>Øyvind M. Eide</i>	
Nettverket. Det lille stedet og den store sammenhengen. IFS i 1990-årene	47
<i>Leif Gunnar Engedal</i>	
Under evighetens synsvinkel. En analyse av Peder Olsens sjelesorgoppfatning	62
<i>Ragnar Skottene</i>	
Forankring og tilblivelse. Om bearbeiding av egen livser- faring gjennom troshistorie-fortelling	96
<i>Leif Gunnar Engedal</i>	
Guds bilde i forandring – særlig i lys av Peters troshistorie	114
<i>Karen Sidsel Solberg</i>	
Troens kroppslighet	122
<i>Tor Eika</i>	
Et PKU-perspektiv på sjelesorgutdanning	126
<i>Kirsti Mosvold</i>	
En plats i skogen, en plats i livet, en plats i kyrkan. Tankar om Institut for Sjelesorg som arena för personlighetsmognad och trosförståelse	137
<i>Göran Bergstrand</i>	

Innhold

Leder <i>Tor Eika</i>	5
Motstand og hengivelse. Sjelesørgeren Per Frick Høydal som redaktør <i>Leif Gunnar Engedal</i>	7
Försoningen kan börja när man talar ärligt <i>Göran Bergstrand</i>	24
Å leve med nasjonalsosialismens arv <i>Gert Hartmann</i>	36
Konflikt og forsoning i gruppepsykoterapi <i>Esther Ringdal og Steinar Lorentzen</i>	49
Hvem skal fri meg...? En fastlåst-åpen situasjon. Rom 7 i ny belysning <i>Ernst Baasland</i>	60
Konflikt oppstår når det menneskelige krenkes. Forsoning finner sted når det menneskelige gjenopprettes <i>Øyvind M. Eide</i>	74
Troens møte med det meningsløse <i>Tor Eika</i>	87
The Struggle of the Church over Sexuality and the Task of Practical Theology <i>Alastair V. Campbell</i>	97
Han som gikk den annen mil <i>Karsten Isachsen</i>	114
Snakk med Per Frick Høydal <i>Lise Vislie</i>	118
Conflict and Reconciliation <i>Mark Anderson</i>	125

Innhold

Leder	3
<i>Berit Okkenhaug</i>	
Lyst og lengsel - Pulsen på vår tid	5
<i>Odd Hatløy</i>	
«Takk for en god samtale»	17
<i>Tor Ole Bjerke</i>	
Empati og «gjenskapelse» - i terapien og i sjelesorgens rom ...	24
<i>Trygve Magelssen</i>	
Erfaring og tru	31
<i>Arne Vigestad</i>	
Forsynstanken i sjælesorgen	50
<i>Tove Gade</i>	
Til ettertanke:	
En misjonærfortelling	63
<i>Anne-Grethe Rustad</i>	
Lest siden sist:	
En kostelig perle	67
<i>Karen Sidsel Solberg</i>	
Lest siden sist:	
Leif Gunnar Engedals doktoravhandling 1999,	70
Ecce homo.	
<i>Hans Stifoss-Hanssen</i>	